

IMPLICAREA PĂRȚILOR INTERESATE ÎN EVALUAREA EXTERNĂ A CALITĂȚII PROGRAMELOR DE STUDII

Andrei CHICIUC, conf.univ., dr. ing., președinte al Consiliului de conducere al
Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare

Rezumat. Agenția Națională pentru Asigurarea Calității în Educație și Cercetare (ANACEC), succesorul Agenției Naționale pentru Asigurarea Calității în Învățământul Profesional (ANACIP) este o autoritate administrativă din cadrul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (MECC) ale cărei responsabilități includ evaluarea externă a programelor de studii la toate nivelurile educației din Republica Moldova (învățământ profesional tehnic, învățământ superior și formare continuă). Evaluarea externă a programelor de studiu, precedată de elaborarea și aprobarea cadrului de reglementare, a început în 2016. Metodologia evaluării externe a calității a creat noțiunea părților interesate de procesul de asigurare a calității și a introdus obligația participării lor la evaluarea externă a calității. Articolul prezintă rezultatele analizei componentelor și influenței părților interesate în evaluarea calității programelor de studiu. De asemenea, se subliniază importanța contribuției părților interesate la asigurarea calității studiilor în învățământul superior, în învățământul profesional tehnic și în formarea continuă.

Cuvinte cheie: evaluarea externă a calității, asigurarea calității, părți interesate, educație.

Abstract. The National Agency for Quality Assurance in Education and Research (ANACEC), the successor of the National Agency for Quality Assurance in Vocational Education (ANACIP) is an administrative authority under the Ministry of Education, Culture and Research (MECC) whose responsibilities include external evaluation of study programs at all levels of education in the Republic of Moldova (technical vocational education, higher education and continuous education). The external evaluation of study programs, preceded by the elaboration and approval of the regulatory framework, started in 2016. The Methodology of external quality evaluation created the notion of stakeholders interested in quality assurance process and introduced the obligation of their participation in external quality assessment. The article presents the results of analyzing the components and influence of stakeholders in the evaluation of the quality of study programs. It also emphasizes the importance of the contribution of stakeholders in ensuring the quality of studies in higher education, technical vocational education and continuous education.

Keywords: external quality evaluation, quality assurance, stakeholders, education.

Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC), succesorul de drepturi a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional (ANACIP) reprezintă o autoritate administrativă în subordinea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (MECC) atribuțiile căreia includ evaluarea externă a programelor de studii pe toate nivelele de învățământ din Republica Moldova (profesional tehnic, superior și formare continuă).

Activitatea de evaluare externă a programelor de studii, precedată de elaborarea și aprobarea cadrului normativ, a început în anul 2016. Relansarea prea mult întârziată, în Republica Moldova, a activităților de evaluare externă în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditare a programelor de studii a avut și un efect pozitiv: metodologiile, standardele și procedurile elaborate și aplicate de ANACIP/ ANACEC s-au bazat pe un șir de acțiuni și documente aprobate la nivel european. Printre acestea putem menționa prevederile Comunicatului Ministerial de la București (2012) care stipulează „Ne angajăm atât să menținem responsabilitatea publică pentru

asigurarea calității, cât și să implicăm activ o gamă largă de părți interesate în această dezvoltare” [1]; inițierea activității, în anul 2014, de către Asociația Europeană pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ENQA) a unui grup de lucru cu principal obiectiv stabilit în vederea ”identificării unor noi modalități de promovare și implicare a diferitelor părți interesate în procesele de asigurare a calității în Spațiul european de învățământ superior (HEIs)”; aprobarea la Conferința Ministerială de la Erevan (2015) a noilor Standarde și linii directoare pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior (ESG) [3] etc.

În condițiile menționate, precum și în baza experiențelor și practicilor bune preluate de la Agențiile de asigurare a calității din Germania (AQAS), Estonia (EKKA) și România (ARACIS), ANACIP a reușit să promoveze includerea în Metodologia de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă (HG nr. 616 din 18.05.2016) [4] a prevederilor care:

- 1) reglementează noțiunea de beneficiar al procesului educațional: ”beneficiarii învățământului profesional tehnic, superior și de formare continuă – elevi, studenți, formabili, angajatori.” [4, pct. 5., 3)]. Astfel, beneficiarii sunt percepuți în cadrul Agenției în calitate de părți interesate, iar drepturile și obligațiunile acestora în procesul de evaluare sunt aceleași.
- 2) instituie obligativitatea includerii în componența comisiilor de evaluare externă a reprezentanților studenților și a reprezentanților angajatorilor, care își desfășoară activitatea profesională în domeniul supus evaluării [4, pct. 39].

Analiza rezultatelor evaluărilor externe realizate de ANACIP/ ANACEC pe parcursul a 4 ani, studiu realizat în cadrul Proiectului Erasmus+ ”Effective involvement of Stakeholders in external Quality Assurance activities (ESQA)” [2], a permis identificarea mai multor grupe de părți interesate reprezentanții cărora au fost implicați în procesul de evaluare externă a programelor de studii, printre care: cadre didactice și manageriale din învățământul superior, profesional tehnic, general și de formare continuă; studenți (doar din învățământul superior – licență, masterat și doctorat); reprezentanți ai mediului de afaceri (angajatori); cercetători angajați ai organizațiilor din domeniul cercetării și inovării; reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale (ministere, agenții, APL-ri), reprezentanți ai societății civile, precum și experți internaționali (reprezentanți ai diasporei și experți din cadrul Agențiilor străine).

În urma analizei componenței comisiilor de evaluare externă, constituite prin deciziile Consiliul de conducere al ANACEC, în perioada anilor 2016-2020, ponderea celor 442 de evaluatori implicați în procesul de evaluare a programelor de studii (nivel superior, profesional tehnic și de formare continuă) este reprezentată în tabelul 1.

Evident, implicarea reprezentanților părților interesate, cu statut de expert evaluator, se realizează condiționat în strictă concordanță cu principiile enunțate mai jos.

Tabelul 1. Părțile interesate implicate în evaluările externe ale ANACEC

Nr. crt.	Reprezentanți ai părților interesate implicați în evaluările externe ale ANACEC	Nr. persoane	Pondere din nr. total, %
1.	cadre didactice și manageriale din învățământul superior	198	45%
2.	cadre didactice și manageriale din învățământul profesional tehnic	36	8%
3.	cadre didactice și manageriale din învățământul general	12	3%
4.	cadre didactice și manageriale din învățământul de formare continuă	18	4%
5.	studenți (doar din învățământul superior – licență, masterat și doctorat)	68	14%
6.	reprezentanți ai mediului de afaceri, inclusiv cercetători din cadrul organizațiilor din domeniul cercetării și inovării	75	17%
7.	reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale	15	3%
8.	reprezentanți ai societății civile	9	3%
9.	experți ai Agențiilor străine (doar ARACIS)	5	1%
10.	reprezentanți ai diasporei (angajați în universități și instituții de cercetare din UE)	6	1%
Total		442	100%

Experții evaluatori, membrii ai comisiilor de evaluare externă, trebuie:

- să fie independenți în luarea deciziilor;
- să nu reprezinte interesele organizației din care fac parte sau a altor părți terțe;
- să confirme lipsa conflictelor de interese;
- să păstreze confidențialitatea informațiilor;
- să fie orientat spre îmbunătățirea activității instituției;
- să examineze minuțios informația și datele livrate de instituția evaluată.

Nu mai puțin importante sunt condițiile profesionale înaintate potențialilor candidați în calitate de membri ai comisiilor de evaluare externă:

- să cunoască sistemul de învățământ și legislația în vigoare a Republicii Moldova (în domeniu evaluat);
- să dețină experiență didactică sau managerială în domeniul evaluat;
- să cunoască tendințele educației în Uniunea Europeană;
- să parcurgă etapa de instruire/ formare cu privire la metodologia și procedurile de evaluare externă;
- să cunoască limba de lucru utilizată în procesul de evaluare.

Generalizând activitățile de evaluare realizate pe parcursul ultimilor 4 ani pot fi formulate un șir de provocări cu care se confruntă Agenția, provocări pentru care este necesar cu eforturi comune să identificăm soluții de depășire:

- modificările operate asupra cadrului legal cu privire la funcționarea și activitatea ANACEC: schimbarea statutului agenției, reorganizarea (inclusiv prin optimizare) Direcțiilor responsabile de organizarea procesului de evaluare, diminuarea numărului angajaților în cadrul Direcțiilor (de exemplu, în cadrul Direcției de evaluare în învățământul superior avem doar 4 unități/ angajați) etc.;
- modificarea metodologiei/ procedurilor de evaluare externă (HG 1270 din 26.12.2018). De menționat că modificările au fost operate fără a consulta opinia ANACEC, iar ca rezultat s-

a ajuns în situația când metodologia de evaluare externă conține mai multe prevederi care nu pot fi realizate, prevederi care au distorsionat procesul de evaluare;

- c) lipsa accesului la baze de date veridice utile în procesul de evaluare, printre care putem menționa lipsa datelor statistice cu privire la numărul total de programe de studii oferite de instituțiile de învățământ din Republica Moldova;
- d) disponibilități reduse de stimulare a implicării și profesionismului persoanelor responsabile în asigurarea și evaluarea calității programelor de studii, atât la nivel de Agenție, cât și la nivel de instituții prestatoare de servicii educaționale;
- e) dificultăți în formarea continuă periodică a experților evaluatori ai ANACEC, persoane implicate în evaluările instituționale și a programelor de studii;
- f) necesități de fortificare a metodelor și instrumentelor utilizate în asigurarea comunicării permanente cu prestatorii de servicii educaționale și cu toate părțile interesate în asigurarea și evaluarea externă a calității programelor de studii;
- g) dificultăți în asigurarea procesului de monitorizare post-evaluare a programelor de studii acreditate sau autorizate pentru funcționare provizorie;
- h) slaba dezvoltare și implicare a asociațiilor profesionale și a celor studențești în procesul educațional.

Rezultatele studiului prezentat în articol ne demonstrează necesitatea implicării părților interesate în procesul de asigurare a calității în învățământ, precum și deschiderea acestora spre participare în procesul de evaluare externă. Acest fapt, chiar dacă necesită a fi salutat, trebuie susținut și prin acțiuni de susținere a implicării tuturor părților interesate în procesul de proiectare, promovare și asigurare a unui proces calitativ de studii, unul în corespundere cu așteptările pieței forței de muncă, dar și în corespundere cu tendințele europene/ mondiale în domeniu.

Bibliografie

1. Bucharest Communiqué, Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area, 2012.
2. Proiectului Erasmus+ ”Effective involvement of Stakeholders in external Quality Assurance activities (ESQA), <https://esqa.ro/>
3. European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), <https://enqa.eu/>
4. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels, Belgium, 2015.
5. HG nr. 616 din 18.05.2016 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă și a Regulamentului de calcul al taxelor la serviciile prestate în cadrul evaluării externe a calității programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă